

61. zsoltár * A bizalom éneke

Egyedül Istenben talál megnyugvást lelkem, hiszen segítséget csak tőle kapok.

Más fordításban: Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok segítséget.

A pontosabb fordítás valahogy így hangzana: Isten irányában csend a lelkemnek.

Ez költői, ugyanakkor szuggesztív módon fejezi ki a csend értékét.

Sok (külső és belső) zaj vesz körül bennünket. Egyedül a csend hordozhat nyugalmat, ezért szükségünk van rá.

De ez a csend nem semleges csend, hanem csend Isten felé. Nem annyira várakozó csend, nem feszült csend, nem üres csend, nem a Nirvána csendje, hanem irányított csend, mégpedig Isten felé irányított csend. Vissza kell ezért vonulni mindentől, hogy ezt elérhessük, de ugyanakkor fel kell nyílni bizonyos irányba. Ez a felnyílás minden mesterséges szellemi és lelki koncentrációtól független erőfeszítést jelent.

Ebben az Istenre irányított csendünkben jobban tudunk figyelni a zsoltár fő mondanivalójára: Isten minden üdvösség forrása. De – a Szentírás más könyveihez hasonlóan – ez a zsoltár sem tagadja az ember szerepét, a készséget a szeretetre és együttérzésre, a kölcsönös bizalmat. Ezekén túl mindig az első okra mutat rá: ha nehéz helyzetből emberek segítségével menekülünk is meg, akkor is Istenre gondolunk, hiszen ő irányítja utunkat – embereken keresztül részesít szeretetében, kegyelmében. Ebben a tudatban imádkozhatjuk: segítséget csak tőle kapok.

Egy középkori zsidó kommentátor szerint: „Csupán Istenhez köt le minket valami erősen”. Ezzel a remény szó (tikva) eredeti héber etimológiájára utal, ami szálat jelent. Az, ami Istennel bennünket összeköt, az egy fonal-szál. Mindegyikünk ezáltal van összekötve a végtelennel. Egy személyes emléket is kapcsol ide a kommentátor – gyermekkorából, egy bibliaóráról, ahol a Talmudból ezt olvasták: „Az a bűnös, akik vétkezett, de megbánta azt, közelebb van Istenhez, mint aki sohasem követett el bűnt.” A kisgyermeknek is érzékelhető módon fejezi ki az igazságot: „Mindegyikünk egy szállal össze van kötve Istennel. A bűn elkövetésével a szál elszakadt. De mert megbánta bűnét, Isten egy csomóval újra összekötötte az elszakadt szálat, és így a fonal-szál rövidebb lett mint eddig”, és így valóban közelebb kerültünk Istenhez.

Ez a kis történet néhány alapvető dologra ráirányítja figyelmünket. Az egész világ reménységgel a szívében él, minden remény holnap erősebb lesz. Azok a célok, amiket ma nem tudunk megvalósítani, átkerülnek a jövőbe – de a jövő és jelenünk között sokszor úr van. A remény – az előbbi etimológiai magyarázat alapján – nem csupán a jövő várása, hanem az a tudat, hogy a szál össze van kötve Istennel. Reményünk így szilárd Valakire támaszkodik. Ez a szál összeköt ugyan múltunkkal is, de az irányt a jövő ígérete felé mutatja. „Mert ő az én Istenem s üdvöm, erős váram, meg nem rendülök, ő az én kösziklám, menedékem Istenben találok” (Fortitudo mea Deus). Talán éppen ezért került ez a (soproni evangélikus hagyományra is visszanyúló) zsoltár-részlet jelmondatként a püspöki címerbe.

Egyszer szólt az Isten, két dolgot értettem meg belőle: „Istené a hatalom, és nálad van, Uram, az irgalom, te megfizetsz mindenkinek tettei szerint”. Ez a zsoltárvers egy ellentétesnek látszó részletet tartalmaz: az *Úrnál van az irgalom – és ő megfizet mindenkinek tettei szerint*. Az utóbbi mondatnál nincs szó Isten és ember közötti párbeszédéről, mint Jób esetében, hanem arról van szó, hogy az Isten szeretet, mert megfizet mindenkinek tettei szerint. Alapvető erkölcsi problémát vet fel Isten és ember kapcsolatában: az *igazságos bér* kérdését. Vajon az Isten az embert érdemeinek függvényében jutalmazza? A Biblia pozitív választ ad erre a kérdésre, de feltételezi a hitet. Sem a világ történetében, sem a mi mindennapi történéseinkben ez nem nyilvánvaló. A jutalmazás vagy bér tekintetében a Talmudban ezt olvassuk: „*Ne olyan szolga légy, aki a mesterének a jutalom reményében*

szolgál, hanem olyan szolga légy, aki úgy szolgál mesterének, hogy nincs reménye a jutalomra.” Eszerint Isten és ember között nem szerződéses kapcsolat van mint a csere-kereskedelemben vagy az adásvételi szerződésben., ahol az ember szolgáltat valamit, hogy teljesítse a szerződést Isten felé. Sokszor hajlamosak vagyunk ezen a módon értelmezni életünket. Így az ember érdemeinek függvényében érzi megjutalmazottnak magát.

Alapvető ellentmondásnak látszik egyrészt a szeretetről beszélni másrészt a fizetségről. Ha az ember valamit szeretetből tesz, akkor nem a szerződésbeli kötelezettségének teljesítését végzi. Isten vagy szeretetéből megjutalmazza az embert, nem úgy mintha az jutalom a bére lenne – vagy ellenkezőleg, csak azt adja neki, amit megérdemel. Felmerül a kérdés: Isten és ember kapcsolatában a szeretet vagy az igazságosság a döntő. A szeretet és az igazságosság a világ két pillére. Isten mégis úgy jelenik meg a Bibliában, mint a szeretet Istene, aki mindent ingyenesen ad. Ezt a kegyelem szóval fejezi ki, ami a héberben az odahajló, nagylelkű, gyengéd szeretetet jelent (heszed). Ezzel szemben sokszor úgy képzeljük Istent mint általános főigazgatót, aki az érdemek szerint jutalmaz.

A valóságban Isten megjutalmaz mindenkit cselekedeteinek függvényében, de ezt szeretetéből teszi, mivel ő a teremtője minden művének. Az aki nekünk megengedi, hogy tegyünk valamit is a földön, az teszi meg azt általunk, - felhasználva mindazokat a tulajdonságokat, amiket a teremtésben életünkhöz tőle kaptunk. Mivel létünket is tőle kaptuk, ezen a módon minden érdem Istené. Ha valaki kölcsönt kap, hogy vállalkozást alapítson vagy kereskedjen vele, és gyümölcsöző lesz a vállalkozása, akkor személyes vagyonává válik az így szerzett pénz. De ha nem volt övé a kölcsönkapott összeg, akkor az egész ténylegesen ajándék. Ily módon szeretetből kerül az emberhez cselekedeteinek jutalma. Életünk során az Isten által adott eszközöket használtuk arra, hogy azok használatának „érdemként” elnyerjük méltó „bérünket” - „tetteink szerint”.

A cselekedeteink értéke és az emberi érdemek tekintetében a következőt mondhatjuk: Isten alkotásai szerint jutalmazza az embert. De mik az alkotásai? Hogyan elemezzük az emberi cselekvés értékét? Ez a kérdés felmerül a politikusok, pszichológusok vagy szociológusok között is. Van-e olyan gép, ami regisztrálni tudná, és mértékszámokkal el tudná látni az egyes bűnöket, rossz cselekedeteket vagy erényeket és jó tetteket? Csak Istennek van eszköze és módja, hogy megítélje az emberi tettek értékét a megtett cselekedetek függvényében.

Egy Talmud-beli történet szemlélteti ezt: Egy ember kilép a házából, hogy a zsinagógába menjen. De megtorpan az úton, mert időközben felmerül egy csábító ötlet, és így nem éri el az imádságot. Ha Isten könyvelő lenne, pontosan bejegyeznél, mibe kerül a te cselekedeted, bár te kész lettél volna befejezni a megkezdett szándékodat. Isten pontosan értékeli azt a jót, amit *tenni akartál*. Ő a *jó tettek létezését*, és nem azok befejezett voltát értékeli. Isten saját látásmóddal rendelkezik. Ha csupán anyagi értékük szerint értékelné sikeres tetteinket, nem tudnánk nagy dolgokat felmutatni. Isten az embert nem azon tettei szerint ítéli meg, amelyeket nem tudott megtenni, hanem azon *örök értékekre irányuló szándékának* függvényében, amit tetteihez tudott kapcsolni. Pont ezért nincs nekünk, embereknek olyan gépünk, amely meg tudná ítélni az emberi tettek értékét. És itt jutottunk el a *hitben való cselekvés* tényéhez. Ennek fényében a tökéletes bánat a hamis szándékokat is át tudja formálni jó-akarátú szándékokká. Így a mindennapi történetünk eseményei megkapják saját megítélésüket és helyes értéküket.

Ebben az értelemben a zsoltár utolsó versei bátorítást adnak. Nem oldja meg Isten igazságosságának problémáját. Nem mutatja be, miért boldogok és miért szomorúak az emberek. Egyszerűen azt mutatja be, hogy Istennek van mértéke, hogy megítélje a sajátosan emberi tetteket, és hogy ő megment minket. Isten számára az a fontos, ahogy ő maga személy szerint megismer bennünket, és tudja, hogy mit akar velünk külön-külön tenni. Isten minden üdvösség forrása.